

PHILIA

=een reconstructie=

Opgedragen aan Philia Sengers [1927 – 2005]

ISBN: 9789464806090
Redactie: Mientje Huting
Omslagfoto: Chaim Achttienribbe
Omslagontwerp: Sabine de Bruyn

© SCHOOLMEESTERWERK 2023

De bewondering

Via een kennis had mijn moeder voor vijfhonderd gulden een aftands instrument op de kop weten te tikken, dat eerst voor een vergelijkbaar bedrag moest worden gereviseerd, voordat het enigszins bespeelbaar was. Vervolgens werden mijn zus en ik uitverkoren om daadwerkelijk les te krijgen op deze oude piano. Daartoe kwam wekelijks een leraar aan huis. Dat betrof een heer op leeftijd, die mijn zus een aai over de haren gaf en haar complimenteerde en die mij op mijn kop sloeg wanneer ik een fout maakte. Na een halfjaar was de lol er voor mij wel af, maar stoppen was geen optie. Zo ging dat niet bij ons thuis; waar je aan begonnen was, dat volbracht je ook. Dat ik pas zeven jaar oud was, deed daar niets aan af.

Uiteindelijk ben ik mijn ouders toch dankbaar dat ze hebben aangedrongen om door te zetten en ook dat ze ons überhaupt de kans gaven om te leren musiceren. Ik ben me terdege bewust van het niveau van mijn pianospel, maar dat ontnemt me niet het plezier om te spelen en, loskomend van tijd en plaats, weg te zinken in een nocturne van Chopin of in een eigen compositie.

Naarmate je jezelf vaker hebt moeten inspannen om een muziekstuk onder de knie te krijgen, groeit de bewondering voor professionele musici, die -met continue, bovenmenselijke inzet- op hun instrument tot welhaast onmogelijke prestaties komen. Als het even kan, woon ik daarom de finale bij van het driejaarlijkse Franz Liszt Pianoconcours in Utrecht. Na een aantal voorrondes blijven er nog drie kandidaten over, die in een gepassioneerde eindstrijd alles uit de kast halen om de felbegeerde eerste prijs in de wacht te slepen. Die bestaat uit een geldbedrag en -minstens zo belangrijk- uit een aantal optredens op internationale concertpodia, plus coaching en loopbaanbegeleiding. Het is prachtig en opwindend om die finale mee te maken.

Wel heb ik altijd te doen met de verliezers van zo'n concours. Ondanks dat ook zij een topprestatie hebben geleverd, zit er voor hen niets anders op dan zich andermaal klaar te stomen voor een muzikale krachtmeting, ergens op de wereld. Menig deelnemer zal ook tot de pijnlijke conclusie komen dat een solocarrière er waarschijnlijk toch niet in zit. Dat is de harde kant van een competitie en wat dat betreft

is de wereld van de klassieke muziek net zo meedogenloos als die van de topsport.

Kunst en Cultuur heb ik uit respect altijd met hoofdletters geschreven. Die eerbied voor eminente, menselijke creativiteit bracht mij al op jonge leeftijd tot het intrinsieke besluit om intensief en met volle teugen te willen genieten van wat er op de diverse podia te zien en te horen viel. Op mijn zeventiende besloot ik samen met een vriend om ons schamele spaargeld in te zetten voor een abonnement op een concertserie van Het Gelders Orkest. Voor die optredens gingen we maandelijks naar De Vereeniging in Nijmegen. We hadden onze kaartjes tijdig aangeschaft, met als prettige bijkomstigheid dat we altijd op een van de voorste rijen zaten.

Deze onderneming was voor ons om vele redenen een openbaring, al was het maar omdat we nog nooit eerder in een concertzaal waren geweest. We maakten er kennis met de mores rond klassieke muziek, zoals het obligate applaus bij de opkomst van de musici en de doodse stilte voor aanvang van een stuk -het storende gehoest tussen de verschillende delen bleek er ook bij te horen. Maar bovenal was er de verheven en welhaast sacrale sfeer die ons ontzag inboezemde en waaruit we opmaakten dat we getuige mochten zijn van iets wel heel bijzonders.

Toen ik een jaar of tien was en inmiddels heel gemotiveerd mijn pianolessen volgde, had mijn moeder -wellicht bedoeld als stimulans- me verteld dat de dochter van een nicht van haar 1^e violiste was bij Het Gelders Orkest. Die mededeling was gepaard gegaan met niet geringe trots, waar ik natuurlijk graag in deelde; -de afstand tot dit verre familielid werd daarmee ineens een stuk kleiner!

Op weg naar ons eerste concert had ik deze informatie met enige bravoure ook met mijn vriend gedeeld, maar het pakte anders uit. Licht ontgoocheld zag ik bij binnenkomst van het orkest dat de plek aan de eerste lessenaar werd ingenomen door twee jonge mannen. De achternicht die ik gehoopt had hier te zullen aantreffen, die ik nog nooit had gezien, maar waarmee ik curieus genoeg toch verwantschap ervoer, was er helemaal niet! Of was het misschien de grijzende violiste die op een van de achterste bankjes zat? Dan had mijn moeder

haar wel veel belangrijker gemaakt dan ze was..... Met een meewarige blik veronderstelde mijn vriend dat ik de zaak toch wel een beetje te zwaar had aangezet, een verwijt dat ik met schaamte accepteerde. Maar de revanche kwam toch nog vrij snel. Toen we voor het derde concert bij de Vereeniging aankwamen, zag ik haar naam op het raamaffiche staan! Ze zou soleren in het populairste stuk van Vivaldi.

Gespannen keek ik toe hoe de orkestleden hun plaatsen bezetten. Tot mijn blijdschap zag ik dat op de stoel van de concertmeester een vrouw plaatsnam. Ze kwam als laatste op en werd onmiddellijk gevolgd door de dirigent. Deze donkerharige, frêle gestalte in haar lange zwarte jurk moest Philia Sengers zijn!

Hoewel ik haar viool bij het openingsstuk van Purcell niet boven de overige strijkers uit kon horen, was ik meteen onder de indruk van haar spel. Dat leidde ik dan vooral af uit haar lichaamstaal, die vurigheid verried en toewijding. Ik stelde ook vast dat ze intensief oogcontact hield met de dirigent, wat ongetwijfeld voortkwam uit haar verantwoordelijkheidsgevoel voor het welslagen van dit optreden. Ondertussen verheugde ik me al op haar solospel tijdens *De vier jaargetijden*. Bevooroordeeld als ik was dat ze zou gaan schitteren, kon ik mijn ogen niet van haar afhouden. Ze nam plaats in de nabijheid van dirigent Lucas Vis en speelde vervolgens de sterren van de hemel. Dit was niet alleen iemand die haar vak verstond, deze vrouw was vooral een begenadigd talent die haar instrument prachtig liet zingen. Geen wonder dat zij de 1^e violiste was; die plek kwam haar meer dan toe! Dat moest ook mijn vriend haar nageven. Bovenal kwam ze over als een buitengewoon serieuze musicus. Haar blik was strak en hoewel ik tijdens het applaus wel enige ontspanning op haar gezicht zag, werd dat geen volle glimlach. De gedachte be kroop me dat er achter dit getormenteerde gelaat misschien een groot verdriet schuilging.

Het programma na de pauze kon me niet echt bekoren, want het betrof werk van hedendaagse componisten, een muzieksoort die ik niet goed kon doorgronden. Mijn vriend bleek dat net zo te ervaren. Philia ontbrak bij het tweede deel van het concert; -geen wonder als je net zo'n veeleisende solopartij hebt gespeeld!